

Emília Vášáryová a Gabriela Vránová

Foto: PETER LEGINSKY

EMÍLIA VÁŠÁRYOVÁ - GABRIELA VRÁNOVÁ

Vzťahy budú možná lepšie, než bývaly

Bola naša kultúra spoločná? Boli dve? Boli prepojené? Mála táto prepojenosť výhody? Mála nevýhody? Ako to bude teraz? O týchto veciach sa zhovárajú herečky, známe a milované v oboch republikách. Hovoria o tom zasnávané, lebo ich hlavným informačným zdrojom je ich vlastná umelčeská prax.

• VÁŠÁRYOVÁ: Nikdy mi nezišlo na um, že sme mali dve kultúry. Myslím si, že máme absolútne spoločnú kultúru a my divadelníci špeciálne. Inú sme nezažili.

• VRÁNOVÁ: Jistě. Že jsme dva národy, je neoddiskutovatelné, ale těch společných zájmů máme tolik a zejména v naší oblasti! Bože, kolik slovenských herců hrálo a začínalo u nás a zase na-

opak, čeští herci začínali kdysi dávno tady, v bratislavském divadle. Je to všechno známé, ale pro lidi, kteří to nevědí, je třeba to připomenout.

• VÁŠÁRYOVÁ: Prišlo mi čudné, že by teraz mohla vyrásť generácia, ktorá už nebude celkom dobre rozumieť po česky, ale to sa snáď nestane. Čeština bola pre nás prirodzeným jazykom vo všetkých oblastiach, česká literatúra sa

čítala na školách. Sú to také blízke jazyky, že cudzí jazyk nebude nikdy.

• VRÁNOVÁ: Dovolila bych si být trošičku pesimističtější. Řekla bych to takhle: Když někomu něco neukážete a dlouho to nevidí, nebo když o něčem nemluvíme, lidé to přestanou postrádat. A já si právě myslím, že by bylo dobře, aby se to neztratilo. Dnes žijeme v takové době, že konec konců knižní kultura i u nás, v České republice, malinko upadá, ne proto, že by knihy nevycházely, vydává se přece strašná spousta věcí. Nedávno jsme pořádali akci: Kup si knihu a dej ji tomu, koho máš rád. Byla to krásná akce, zaměřená na záchranu české knihy. Zdůrazňuji: české knihy v České republice. Tak zase buďme aspoň realisti, když nechceme být pesimisti. Nečekejme, že se budou
(Pokračovanie na 2. strane)

(Dokončeme z 1. strany)

číst i slovenské knížky. Společná televize tady sehrála roli. Třeba ty bratislavské divadelní pondělky.

• **VÁŠÁRYOVÁ:** Možno v šesťdesiatych alebo sedemdesiatych rokoch plnili tieto pondělky svoju funkciu a myslím si, že vzniklo aj pár kvalitných vecí, za ktoré sa nemusíme hanbiť, ktoré aj v Čechách právom vzbudili ohlas. Ale to sa už prežilo, televízna inscenácia je už veľmi to už vôbec nerobia a pokiaľ, ide len o prenosy z divadiel. „Pondelky“ sú skôr len určitá tichá nostalgia a v poslednom čase už ani nebolo o čo stáť.

• **VRÁNOVÁ:** Máš pravdu, už je to

„Mně osobně schází slovenský prvek v televizi“

prežitek, v posledních létech to už nebylo to, spíš se s nostalgií vzpomínalo, jak to bylo krásné, jak ty večery byly fantastické. A ty večery byly opravdu fantastické. Ale mně osobně schází ten slovenský prvek v televizi. Nevím, nakolik u vás, ale mně schází třeba víc těch zpráv.

• **VÁŠÁRYOVÁ:** U nás doma sa ČTV 1 dá sledovať normálne. Niekedy máme dobrú viditeľnosť, niekedy nie, závisí od toho, ktorým smerom vietor fúka, prípadne či prší, ale všetky tie zaujímavé GEN-y, ktoré som chcela vidieť, som videla. Teraz napríklad bol veľmi dobrý pán Komárek, bolo to báječné.

• **VRÁNOVÁ:** Vladimír Komárek je práve také jeden z tých, ktorí majú se

Vztahy budou možná lepší, než bývaly

Slovenskem velice blízké kontakty. Jestli se narodil na Slovensku, to nevím, ale jeho rodina tu pobývala. Ohromně miluje Slováky, jezdí sem rád, maluje rád, je to prostě kumštýř, který je nad věcí a který věří stejně, jako já a ty, že naše vztahy se udrží a možná, že budou lepší než bývaly. Snad jsem v tomto trochu optimista. I když rozdělení bylo hrozné - je a zůstane to moje bolest - beru to jako fakt, jako danou realitu. Že prostě k tomu dojít muselo. Ale někdy, když lidi něco rozdělí, začínají si víc uvědomovat, o co přišli, co ztratili.

• **VÁŠÁRYOVÁ:** Myslím si, že teraz sa budu chcieť stýkať najmä ľudia, ktorí by sa naozaj chceli stýkať, že to nebude kolektívny pocit. A možno tie individuálne kontakty prinesú do týchto vzťahov oveľa väčšiu silu. Z osobného pohľadu mi je trochu ľúto, že naše deti prídu o priamy kontakt s českou kultúrou. Bude sa to udržiavať len prostredníctvom knihy.

• **VRÁNOVÁ:** Jak je to na Slovensku s vydávaním českých knih, jaká je momentální situace?

• **VÁŠÁRYOVÁ:** Je to veľmi slušné, ba myslím si, že to funguje dokonca veľmi dobre. Vždy som chodila do Českej knihy, ale teraz chodím oveľa častejšie do knihkupectva, kde sú na české knihy špecializovaní. Bratislavské Artforum na Kozej ulici je nádherné knihkupectvo, večer robí rôzne podujatia a dostanete tam všetko. Keď si ráno v Lidovkách prečítam, že vyšla nejaká zaujímavá kniha, na druhý deň ju v tomto knihkupectve kúpim. Chodí tam veľa mladých ľudí, knihkupectvo má atmosféru knihkupectiev, ktoré u nás vôbec neexistovali, to nepoznáme. Pravidelné sa tam stretávam s priateľmi.

• **VRÁNOVÁ:** To se tedy musí Praha stydět, to tam není. Slovenská kniha

„Najobsažnejšie kritiky vždy o nás napísali česki kritici“

v Praze na Václavském náměstí byla jednou z nejkrásnějších prodejen vůbec. Tenkrát jsme my záviděli Slovákům, co tam všechno vycházelo. Překlady z angličtiny, francouzštiny - věci, které u nás nebyly, dále americké romány, to všechno jsme dostali ve Slovenské knize. Spousta lidí byla schopná a ochotná číst slovensky, pochopitelně, především z řad inteligence. A nejen to. Každý, kdo se zajímal o kulturu a o knížky zvlášť, šel do Slovenské knihy. Doktora Živaga mám doma samozřejmě jen ve slovenštině. Ale já mluvím teď o roce 1993. A to je úplně o něčem jiném.

• **VÁŠÁRYOVÁ:** Tá doba, čo bola, sa už nemôže vrátiť. Ja som najprv začala nakrúcať na Barrandove, a vlastne prví, čo mi dodali odvahy vôbec v divadle začať, boli českí divadelníci. Keď sme prišli na Barrandov, aj tam sa nám trochu otvorili oči. Tým nechcem povedať, že u nás som nemalá príležitosť, ale cez Prahu a Barrandov som sa dozvedela, čo to vôbec znamená filmovať. A vlastne celá Koliba, všetci produkční, čo boli na Kolibě, vyrástli na Barrandove, a čo sa tam naučili, to

donesli sem. To sa už tak ľahko nezopakuje. A dnes to vyzerá tak, že sa budeme dlhší čas sami boriť s problémami, ťažko si budeme pozývať hostovať hercov na Slovensko, alebo vy z Čiech slovenských hercov, keď nemáme sami čo robiť. To už začíná byť veľký problém.

• **VRÁNOVÁ:** Nedá se nic dělat, jsme dva samostatné státy. Se Slovenskem to bude totéž, jako když se někomu podaří kontaktovat se někým jiným, třeba do Německa.

• **VÁŠÁRYOVÁ:** Je mi ľúto mladých ľudí, lebo doma človek nie je nikdy prokrom. Keď mal niekto 22-23 rokov, tu sa na ňom ešte nič nevidelo, a zrazu nejaký český režisér z neho urobil hviezdu, ak sa to dá na naše pomery tak povedať. A toto chyba. Najobsažnejšie kritiky vždy o nás napísali českí kritici. Možno to bolo aj tým, že keď píšeme o niečom vzdialenejšom, dívame sa hlbšie. Tým, že sa písalo podrobnejšie o hercovi, ktorý bol zo Slovenska, ponúkol sa o ňom komplexnejší obraz. To je moja skúsenosť. Obyčajne k svojim blízkym nebyvame až takí pozorní ako k tým, čo prichádzajú ako hostia.

• **VRÁNOVÁ:** Ale možná to byl také vliv federace, co si budeme zastírat. Kolikrát Češi, tedy my, jsme se snažili - prostě proto, že jsme byli v jednom státě - vycházet vstříc někdy až přespříliš. Jenom proto, aby se neřeklo, že Slováci nejsou bráni na sto procent. Znáám konkrétní případy ze všech možných literárních nebo interpretačních soutěží, konkrétně z Neumannových Poděbrad, kde se Slováci zúčastnili. Byli fantastičtí, ale v tu ránu pozor! - musíme na ně hledět. Několikrát na to i Češi doplatili. Ale nejenom v tomto, i při té filmovačce Češi na to někdy dopláceli. Ono to nebylo všechno tak opravdu čisté. Mám dojem, že teď je to lepší. Ale to jsou už jenné nuansy.

• **VÁŠÁRYOVÁ:** Myslím si, že teraz nastal čas, keď sa všetko vyjavuje. Možno sa všetko očistí a nebude dôvod sa správať zdvorilo a zdvořilostně v tomto ohľade. A možno sa náš vzájomný vzťah stane pravdivejší, že bude naozaj čistejší.